

Jubileusz 90 lat życia dr Janiny Stoksik

Nasza znakomita Jubilatka przyszła na świat 15 stycznia 1932 r. w Wejherowie jako córka Jana Stoksika, inżyniera geodety i Anieli z domu Pająk. Tuż przed wybuchem II wojny światowej matka wraz z dwójką dzieci (Janiną oraz młodszym o dwa lata bratem Zbigniewem) ewakuowali się najpierw do Krakowa, a następnie, po powrocie z wojny ojca (oficera rezerwy, uczestnika kampanii wrześniowej 1939 r.) – całą rodziną do Rzemienowic koło Opatowca, rodzinnych stron ojca, gdzie ukrył się przed Niemcami poszukującymi go w związku z jego przedwojenną, antyniemiecką działalnością na Kaszubach. Do Krakowa przenieśli się ponownie w 1945 r. i zamieszkali u siostry matki Pauliny Chrostkowej i jej męża w domu przy ulicy Juliana Fałata, gdzie Janka mieszka do dzisiaj. W tym też roku Janka rozpoczęła naukę w I Prywatnym Gimnazjum im. Królowej Jadwigi w Krakowie. W 1948 r. przerwała na prawie trzy lata edukację ze względu na długotrwałą poważną chorobę i w rezultacie maturę musiała zdawać eksternistycznie. Świadectwo dojrzałości otrzymała w 1954 r. i w tym samym roku rozpoczęła studia historyczne na Wydziale Filozoficzno-Historycznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Już na studiach na proseminarium prof. Ludwika Piotrowicza wyróżniała się biegłością w posługiwaniu się mapami i ich „czytaniu”. Umiejętność tę zawdzięczała ojcu. Pracę magisterską, ukończoną w 1958 r., napisała pod kierunkiem prof. Romana Grodeckiego nt. „Powstanie i późniejszy rozwój uposażeń klasztoru klarysek w Krakowie XIII i XIV w.”. Wydano ją drukiem w „Roczniku Krakowskim” w 1961 r.

W Archiwum Państwowym w Krakowie rozpoczęła pracę 1 września 1959 r. Najpierw skierowano ją do Oddziału III (akt miejskich) przy ulicy Siennej 16 do pomocy Zofii Wenzel-Homeckiej przy opracowywaniu akt Polskiego Komitetu Opiekuńczego Kraków-Miasto. Po dwóch miesiącach, 1 listopada 1959 r., przeniesiono ją do Oddziału II (akt władz i urzędów państwowych 1782–1945) przy ulicy Grodzkiej 52, kierowanego przez

doc. dr. Adama Kamińskiego. Pod jego wnikliwym okiem zdobywała tajniki wiedzy archiwalnej. Zgodnie z planem pracy Oddziału uporządkowała i zinwentaryzowała zespoły akt: Komendy Wojewódzkiej Policji Państwowej w Krakowie z lat (1870) 1919–1928 (1931), powiatowych komend Policji Państwowej z terenu województwa krakowskiego z lat (1917) 1919–1932 (1935), posterunków Policji Państwowej z terenu województwa krakowskiego z lat (1879) 1919–1932 (1942), Wojewódzkiego Urzędu Rozjemczego w Krakowie z lat 1933–1939. Zespoły akt komend powiatowych i posterunków Policji Państwowej opracowała przy współpracy Jadwigi Długopolskiej.

W tym czasie ukończyła podstawowy kurs archiwalny w Rogowie w 1961 r. Po odejściu na emeryturę doc. Włodzimierza Budki w 1964 r. Adam Kamiński objął po nim kierownictwo Oddziałów I i V na Wawelu (akta sądów grodzkich i ziemskich z okresu I Rzeczypospolitej, akta podworskie, zbiory i kolekcje). On też w 1966 r. zaproponował Jance przejście na Wawel i zajęcie się opracowywaniem kartografii, w związku z planowanym odejściem na emeryturę Krystyny Waligórskiej, długoletniej kierowniczki sekcji kartografii. Janeczka przyjęła tę propozycję z entuzjazmem, gdyż od zawsze interesowała się materiałami kartograficznymi: planami, mapami itp. Dyrektor Henryk Dobrowolski wyraził zgodę na powierzenie jej działu kartograficznego w Oddziale V na Wawelu i w swej opinii napisał, że J. Stoksik „jest archivistką biegłą w porządkowaniu akt nowych z XIX i XX w., specjalnie interesuje się dokumentacją techniczną i prowadzi ekspertyzy tej dokumentacji. Jest pilna i sumienna”. Od tego czasu Janka zajęła się głównie opracowywaniem materiałów kartograficznych. Uporządkowała i zinwentaryzowała materiały kartograficzne z Archiwum Młynowskiego Chodkiewiczów z lat 1746–1920, z Archiwum Sanguszków z lat 1787–1935, z Archiwum Krzeszowickiego Potockich z okresu od drugiej połowy XVIII do pierwszej połowy XX w., Teki architektoniczne Zygmunta Hendla 1890–1920, plany architektoniczne i dokumentację techniczną urządzeń przemysłowych z okresu od lat 40. XIX w. do pierwszej połowy XX w. z Archiwum Goetza-Okocimskiego, z Tek Antoniego Schniedra dokumentację kartograficzną od XVIII w. do pocz. XIX w. wyłączaną z poszczególnych tek ze względów konserwatorskich. Na zlecenie opracowała zbiór kartograficzny Archiwum Kapitulnego w Krakowie z XVII–XX w.

W Archiwum Państwowym pracowała 35 lat, przechodząc kolejne stopnie kariery zawodowej. 1 października 1962 r. otrzymała stopień archi-

wisty, 1 stycznia 1965 r. starszego archiwisty, 1 czerwca 1966 r., w związku z utworzeniem stanowisk pracowników naukowo-badawczych przyznano jej awans na stopień starszego asystenta naukowo-badawczego, a 1 kwietnia 1974 r. na stopień adiunkta naukowo-badawczego. Od 1 kwietnia 1994 r. przeszła na siatkę urzędniczą ze stopniem starszego kustosa; w tym też roku w grudniu odeszła na emeryturę. Od 1966 r. do końca kariery zawodowej pracowała głównie na Wawelu, z przerwami: dwuletnią 1979–1980 przeznaczoną na kierowanie Oddziałem V Kartografii i Dokumentacji Technicznej przy alei 29 Listopada 100 i następną w latach 1986–1991, gdy kierowała sekcją Kartografii i Dokumentacji Technicznej Oddziału III przy ulicy Lubicz 25.

Wyjątkową zasługą Janki było zwrócenie uwagi na wielką wartość naukową galicyjskiego katastru gruntowego z okresu od 1846 r. do połowy XX w. Od 1967 r. rozpoczęła rejestrację tej dokumentacji w urzędach geodezyjnych. Zabiegała o przekazanie tych materiałów do Archiwum Państwowego w Krakowie, co w dużej mierze się udało. Opracowała metodę porządkowania tej dokumentacji oraz inwentaryzacji map i pisemnych operatów gruntowych, prowadziła nadzór nad zespołem opracowującym tę dokumentację. Wraz z Elżbietą Matuszek uporządkowała i zinwentaryzowała mapy galicyjskiego katastru gruntowego z terenu powiatu krakowskiego. W „Archeionie” opublikowała w 1975 r. artykuł pt. *Galicyjski kataster gruntowy, jego geneza, dzieje i spuścizna aktowa*, a po latach w „Krakowskim Roczniku Archiwalnym” – *Galicyjski kataster gruntowy, jego gromadzenie i opracowywanie w Archiwum Państwowym w Krakowie*.

W 1968 r. ukończyła kurs kartograficzny w Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie i kurs konserwacji archiwalnej w Centralnym Laboratorium Konserwacji Archiwaliów w Warszawie, w 1972 r. kurs paleografii łacińskiej i staropolskiej, zorganizowany przez AGAD w Warszawie--Zatrzebiu.

W 1977 r. Janeczka otworzyła przewód doktorski pod kierunkiem prof. dr hab. Alicji Falniowskiej-Gradowskiej. Temat pracy „Geometry małopolscy do połowy XVIII w.” ściśle łączył się z jej zainteresowaniami archiwalnymi. Dziekanat Wydziału Humanistycznego ówczesnej Wyższej Szkoły Pedagogicznej (obecnie Uniwersytetu) im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie zaświadczył, że Rada Wydziału w dniu 16 grudnia 1983 r. nadała Janinie Stoksik stopień naukowy doktora nauk humanistycznych i uznała pracę za wyróżniającą się. Została zakwalifikowana do druku,

jednak Archiwum Narodowe w Krakowie wydało ją dopiero w 2012 r., w formie znacznie rozszerzonej i uaktualnionej.

W okresie pracy w Archiwum i potem, na emeryturze, opublikowała szereg artykułów autorskich i wspólnych oraz recenzji z zakresu opracowywania i publikowania dawnej kartografii i ikonografii: planów i widoków Krakowa, planów i widoków miast polskich czy wielkoskalowych planów gruntowych przechowywanych w zbiorach archiwów państwowych oraz archiwów różnych instytucji naukowych czy kościelnych. Warto np. podkreślić jej wkład w powstanie katalogu dawnych planów Krakowa, stanowiącego pierwszy zeszyt *Atlasu historycznego miast polskich*, t. 5: *Małopolska* z 2007 r. Na ogólną liczbę 36 zamieszczonych opisów reprodukowanych tu planów prawie połowa, gdyż 17 opisów najdawniejszych przekazów kartograficznych dotyczących naszego miasta z XVI–XVIII w., jest jej autorstwa. Interesowała się także historią innych miast Małopolski. Dwa rozdziały jej autorstwa w pierwszym tomie *Dziejów Chrzanowa* z 1998 r. stanowią niewątpliwie wartościową część tej monografii.

Jako specjalistka w dziedzinie kartografii zapraszana była od 1975 r. na liczne konferencje historyków kartografii, w wielu z nich brała czynny udział, np.: w IV Konferencji Historyków Kartografii w Lublinie 12–13 listopada 1978 r., XII Międzynarodowym Kongresie Historii Kartografii w Paryżu 17–12 września 1987 r., XIX Ogólnopolskiej Konferencji Historyków Kartografii we Wrocławiu w 1998 r., XXI Polsko-Ukraińskiej Konferencji Kartograficznej Krasiczyn–Przemyśl–Lwów 26–29 września 2001 r., czy wreszcie XXIII Ogólnopolskiej Konferencji Historyków Kartografii w Warszawie 24–28 września 2009 r.

Należała w latach 1981–1994 do zespołu naukowo-badawczego ds. opracowania metod oceny i porządkowania dokumentacji geodezyjno-kartograficznej przy Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych. Brała czynny udział w komisji metodycznej i zespole doradczym dyrektora Archiwum Państwowego w Krakowie.

Prowadziła pokazy materiałów aktowych i kartograficznych dla studentów: historii, geografii i prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego, studentów historii wyższych szkół pedagogicznych w Krakowie i Kielcach, studentów historii kościoła Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie, studentów architektury Politechniki Krakowskiej oraz dla studentów historii i archiwistyki uniwersytetów w Toruniu, Lublinie (UMCS), Poznaniu, Szczecinie i Wilnie. Organizowała również praktyki studenckie I i II stopnia

w latach 1991–1994 dla studentów archiwistyki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu i Uniwersytetu Jagiellońskiego. W ramach praktyk pod jej kierunkiem studenci zinwentaryzowali części Tek Urbanistycznych, teki planów różnych miast, królewskich dokumentów papierowych XVI–XVIII w., z Archiwum Dzieduszyckich, opracowali inwentarz ze wstępem Archiwum Korabnickiego Starowieyskich oraz inwentarz odlewów gipsowych pieczęci miejskich. Szkoliła pracowników Archiwum Państwowego w Krakowie i jego oddziałów zamiejscowych w zakresie metodyki porządkowania materiałów kartograficznych. W latach 1989–1992 w Małopolskim Instytucie Samorządu Terytorialnego i Administracji uczyła archiwistów zakładowych porządkowania i inwentaryzacji dokumentacji technicznej i geodezyjno-kartograficznej.

Janina Stoksik brała także czynny udział w organizowaniu wystaw w Archiwum lub we współpracy z innymi instytucjami. Do takich reprezentatywnych ekspozycji w latach 1973–1981 należy zaliczyć:

- wystawę „Miasta i zamki królewskie ziemi krakowskiej w dokumencie” z okazji IV Tygodnia Archiwów, zorganizowaną w Sali Merliniego na Zamku Wawelskim w 1973 r., do której opracowała mapę pt. „Miasta i zamki królewskie ziemi krakowskiej w XVI wieku”;
- wystawę „Rozwój przestrzenny, zabudowa i rewaloryzacja Krakowa w dokumencie archiwalnym” z okazji Jubileuszu 100-lecia Archiwum Państwowego w Krakowie w 1978 r., zorganizowaną w budynku Archiwum przy ulicy Siennej 16;
- wystawę „Odnowa Krakowa dawniej i dziś” z okazji Dni Krakowa, zorganizowaną wraz z Muzeum Historycznym Miasta Krakowa w budynku Młodzieżowego Domu Kultury przy ulicy Mikołajskiej 1;
- wystawę „U początków polskiej myśli geodezyjnej. Rola Akademii Krakowskiej” z okazji Jubileuszu 350-lecia powstania pierwszej katedry technicznej na Uniwersytecie Jagiellońskim, zorganizowaną w parterowych salach Collegium Maius we wrześniu i październiku 1981 r.

Brała udział w audycjach radiowych i telewizyjnych w Krakowie, szczególnie w okresie obchodów 100-lecia Archiwum Państwowego w Krakowie.

Z dużym zaangażowaniem przygotowała do druku prace źródłowe swego mistrza A. Kamińskiego: w 2001 r. *Dziennik podręczny 1939–1945* (wraz z Anną Palarczykową), a w 2012 r. jego wiekopomną pracę *Zarys dziejów Archiwum Państwowego w Krakowie (1792) 1878–1952. Do Pol-*

skiego słownika biograficznego opracowała biogramy: muratorów krakowskich Dominika i Wojciecha Pucków, a także fundatora pierwszej w Polsce katedry geometrii praktycznej na Uniwersytecie Jagiellońskim – Adama Strzałki. Do *Słownika biograficznego archiwistów polskich* przygotowała biogramy koleżanek: Anieli Kiełbickiej, Stanisławy Miki, Anny Palarczykowej, a w „Krakowskim Roczniku Archiwalnym” zamieściła wspomnienia o nich. Należy podkreślić, że do chwili obecnej Janeczka jest niezwykle czynna i zaangażowana w zespole redakcyjnym „Krakowskiego Rocznika Archiwalnego”. Przez wiele lat: w 2003 r., a następnie nieprzerwanie od 2005 do 2022 r. prowadziła wewnętrzną recenzję wydawniczą całego Rocznika.

W okresie obchodów 100-lecia Archiwum Państwowego w Krakowie w 1978 r. otrzymała złotą odznakę „Za zasługi dla Ziemi Krakowskiej” i złotą odznakę Związku Nauczycielstwa Polskiego. W 1979 r. uhonorowano ją odznaczeniem „Za Zasługi dla Archiwistyki”, a w 1993 r. Złotym Krzyżem Zasługi. Warto przypomnieć, że Janka udzielała się społecznie w związkach zawodowych przy Archiwum Państwowym w Krakowie. W latach 60. ubiegłego wieku wraz ze S. Miką organizowała doroczne wycieczki dla archiwistów, osobiście przygotowując plany zwiedzania zabytków.

Przed wszystkim Janka była i jest serdeczną koleżanką, przyjaciółką zawsze skora do pomocy, niewynoszącą się ponad innych z racji swej głębokiej wiedzy, a wprost przeciwnie: bardzo skromną.

W imieniu Dyrekcji, czynnych i emerytowanych Koleżanek i Kolegów z Archiwum Narodowego w Krakowie składam Ci Janeczko najserdeczniejsze życzenia: **Plurimos Annos, Plurimos, Plurimos Annos, Plurimos, Annos, Annos Plurimos!!!**

Krystyna Jelonek-Litewka